

70'ernes folkemusikrevival - tradition og fornyelse

af Lars Nielsen

Torsdag d. 7. februar raser en snestorm over landet. Også på Tåsinge ligger sneen højt og sigtbarheden er dårlig da vi kører mod forsamlingshuset. Trods vejret er 25-30 dansere mødt frem til den ugentlige træningsaften. Der er trængsel i garderoben, alle skal af med overtøj og støvler og pladsen er trang. I salen er der koldt. Når folkedanserne er på besøg kan der spares på den dyre olie, når der danses kan man sagtens holde varmen. Kun spillemanden og danselederen beholder den tykke trøje på.

Der lægges ud med en Rheinländer. En af de lette, en af dem der giver varmen. Hurtigt finder man sammen parvis, de fleste danner også par til daglig, enkelte er kommet alene men det går op. Ingen bænkevarmere.

Efter Rheinländeren går man igang med en af de sværere turdanse. Der arbejdes ihærdigt, trinfølgen er svær at huske og den må tages om flere gange. Man danser nemlig ikke bare for sjov. Målet for vinterens arbejde er de opvisninger der finder sted over hele landet sommeren igennem. Derfor er det vigtigt at trinene ikke bare er lært sådan til husbehov, de skal sidde stensikkert så der også bliver tid til at tænke på holdning og hvordan det hele tager sig ud. Det er mændene der har sværest ved det, de er lidt stive i knæene og det virker som om fødderne nogle gange er lidt for store. Men de kunne jo i gamle dage så vi må også kunne lære det!

Efter en times dans er der pause. Der sælges øl og sodavand. Pigerne drikker sodavand og mændene øl og så er der tid til en sludder. Pigerne sidder sammen i salen og mændene samles omkring ølsalget.

Et kvarters tid efter griber danselederen igen mikrofon og danseinstruktion og man fortsætter med nye danse. Man danser ikke nødvendigvis danse fra ens egen egn så det er nødvendigt at have instruktionsbogen fremme ligesom spillemanden har sine noter.

Aftenen sluttes af med kaffe, blødt brød og et par fællessange af højskolerepertoiret fra foreningens sangbog inden man atter vover sig ud i snevejret.

I de sidste ca. 10 år er interessen for folkedans, spillemandsmusik, gamle sang og folkekultur vokset utroligt meget. Over hele landet danses der som ovenfor beskrevet i Danske Folkedanseres regi og i utallige folkemusikhuse og på flere højskoler.

Hvad det er der foregår, hvem der gør det og på hvilken måde de gør det skal denne artikel handle om.

Danske Folkedansere

Folkedanserforeningen i Landet på Tåsinge, hvorfra ovenstående skildring stammer, er en af de mange foreninger der hører til under landsorganisationen »Danske Folkedansere«. Denne forening blev stiftet i 1929 og omfatter idag 215 lokalforeninger med ialt 18.000 medlemmer. Under landsforeningen findes bl.a. en spillemandskreds og et dragtudvalg. Foreningens formål er:

»at udbrede kendskab til folkedans, dragter og - i samarbejde med spillemandskredsen - til spillemandsmusik«.

Brugen af folkedans og spillemandsmusik er altså ikke et fænomen der er opstået inden for de sidste 10 år. Enkelte foreninger under landsforeningen er også ældre, således blev - den velnok kendteste enkeltforening, Foreningen til Folkedansens Fremme - allerede stiftet i 1901. Før den tid var folkedans og spillemandsmusik ikke et foreningsanliggende men en naturlig del af landbefolkningens liv.

Men hvad er nu karaktæristisk for denne del af beskæftigelsen med folkekulturen?

Jo vi kender Danske Folkedansere som dem der et par gange om året optræder i fjernsynet med en opvisning fra Frilandsmuseet.

Deres repertoire er hentet fra perioden fra ca. 1750-ca. 1850.

Musikken skal spilles på de rigtige instrumenter.

Man danser i folkedragter.

Hvorfor netop denne periodes musik?

Hvorfor har man valgt at begrænse repertoiret til netop denne periode og hvilken slags musik og dans finder man her?

I artiklen »Spillemandsmusikken i Danmark i det 19. årh.« kan man læse om de danse og den musik der var gængs i perioden, men det giver jo ikke svaret på hvorfor Danske Folkedansere har valgt at beskæftige sig med denne periode.

Da man begyndte at interessere sig for folkedans og spillemandsmusik skete det dels ved påvirkning fra Sverige, dels inspireret af arkivar Grüner-Nielsen og en række amatørindsamlers arbejde, dels på grundlag af indsamlede spillemandsbøger og dels ved kontakt med spillemænd der havde oplevet udviklingen i det 19. årh. Både skriftlige og levende kilder viste at der omkring 1850 var sket et skift fra et klassisk orienteret repertoire med turdanse til et mere populært repertoire med pardanse. Mens de skriftlige kilder ikke gav noget indtryk af oplevede kvalitative forskelle viste det sig at de levende kilder, spillemændene, nok havde spillet det populære, fordi det var det folk ville have, men i mange tilfælde foretrak det gode gamle repertoire når de selv kunne bestemme. Pionerne i folkemusikarbejdet tog denne holdning til sig og »valgte« at lægge sig fast på det »gode« repertoire som det foreningen skulle beskæftige sig med. Det der altså idag tager sig ud som en noget puritansk holdning er altså oprindeligt begrundet i en levende tradition og takket være denne ved vi idag mere om musik og dans omkring 1750-1850 end vi ellers ville have gjort.

Hvilke instrumenter er de rigtige?

Med denne grundlæggende holdning følger så automatisk at man forsøger at fremstille musikken så korrekt som muligt og f.eks. spiller den på de rigtige instrumenter. Det er selvfølgelig ikke entydigt hvad der er de rigtige instrumenter i alle tilfælde. Det afhæng bl.a. af hvilken egn i landet man befandt sig, om der var en herregård med musikliv i nærheden eller om der var en havn der blev anløbet af udenlandske skibe. Et vist fællesfold har der dog været over hele landet. Violinen har været første instrument, klarinetten og fløjten har også været almindelige, kontrabassen kan man støde på ligesom fagotten har været brugt som basinstrument. Alle kombinationer mellem disse instrumenter har eksisteret og man har i spillemandskredsen valgt at arrangere for to violiner, klarinet og bas.

Valgt at arrangere? Jo for det er sjældent at man i spillemandsbøger finder partiturer. Oftest finder man melodistemmer, indimellem en 2. violinstemme eller en klarinetstemme og sjældent en basstemme. For at få et ensartet materiale har man i spillemandskredsen valgt at lade en mand, Herluf Vad Thomsen, arrangere de indsamlede melodier for de nævnte fire instrumenter. Arrangementerne udgives i egnehefter til forenin-

gens medlemmer så man alle steder i landet kan spille en Fanø-dans eller en dans fra Mors. Det skal understreges at arrangementerne kan og bliver fraveget af brugerne men de danner et fælles grundlag så man altid er sikker på at kunne spille sammen med andre hvor de end kommer fra. De fleste af spillemandskredsens medlemmer er ikke særligt uddannede på deres instrumenter og de vil ikke være i stand til at sætte en 2. violin eller klarinetstemme til en given melodi sådan uden videre og for dem er Herluf Vad Thomsens arrangementer en stor hjælp. Arrangementerne rummer gængse stiltræk fra den sidste del af perioden og lyder i mine øren som den musik der f.eks. ledsager pantomimeteatrets forestillinger i Tivoli.

Hvor stammer repertoiret fra?

Ja som det fremstår i dag, fra spillemandsbøgerne. Men hvordan er det endt i spillemandsbøgerne og hvad er det der er endt der?

Som sagt virker repertoiret overvejende wienerklassisk. Danmark har været et gennemgasland til det øvrige Norden og meget musik er passeret gennem landet og har så aflejret noget undervejs. Det har været let at få ny musik. Især efter at stentrykte noder omkring 1820 begyndte at blive almindelige. Der har ikke været behov for at lave musik selv som vi kender det fra f.eks. Sverige. Det betød at vi har været hurtige til at slippe det igen og kaste os over det nye præcis som vi gør med populærmusik i dag.

Dansk spillemandsmusik fra denne periode er meget kosmopolitisk. Ikke bare tysk musik er repræsenteret men engelsk og skotsk musik findes også i repertoiret. En dans som Reel'en er f.eks. skotsk. Men musikken har aldrig været spillet som den spilles i de pågældende lande, den er blevet spillet på dansk. Da folkemusikbølgen startede var der grupper der opdagede især det skotske præg i den gamle musik og de begyndte at spille dansk spillemandsmusik som om det var skotsk og det var selvfølgelig en misforståelse.

Det har været en udbredt opfattelse at måden man fik fat i musikken på var ved at lytte og bagefter skrive den ned. Det holder nok ikke. Man kender f.eks. på Tåsinge til nodeskrivere der har lært at skrive noder og som har kopieret fra den ene noebog til den anden. De håndskrevne nodebøger fra den gang er altså den væsentligste og efterhånden eneste kilde til spillemandskredsens repertoire.

Hvor danses der?

Danske Folkedansere har sin store udbredelse på landet og i hjemstavnsforeninger i de store byer. Jo længere man kommer

Reel med Vals

Vulffgen 1805

The image displays a handwritten musical score for a piece titled "Reel med Vals". The score is written on three systems of four staves each. The first system uses a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 2/4 time signature. The second system uses a bass clef, a key signature of one sharp (F#), and a 2/4 time signature. The third system uses a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 2/4 time signature. The notation includes various musical symbols such as notes, rests, and accidentals, with some notes marked with a '+' sign. The score is arranged in a traditional four-staff format, likely for a piano or organ. The handwriting is in black ink on aged paper.

Arrangement og node-
skrift ved Herluf Vad
Thomsen

ud i yderdistrikterne jo længere lever den originale musik og dans. Fanø er et godt eksempel på dette, her bruger man stadig musik og dans som man gjorde dengang. Modsat bliver det i storbyerne mere til museum, dels fordi traditionen er forsvundet og dels fordi bylivet er så forskelligt fra det liv hvor musik og dans oprindeligt kom fra. På landet har folkedansen været knyttet til nogle af de foreninger der fandtes der. Gymnastikforeningen, sangforeningen og foredragsforeningen kendte man i hvert et sogn og i tredivene da folkedansen fik sit første opsving var det gymnastikforeningerne der var med til at tage folkedansen op. Man dansede folkedans efter man havde gjort gymnastik. Det er herfra forestillingen om folkedans som eksersits med fløjte og kommando stammer. Man lærte nemlig dansen på samme måde som gymnastikken der jo dengang var meget præget af det militæriske. Sådan foregår det ikke mere men som det fremgår af indledningsbeskrivelsen gælder det stadig om at danse de rigtige trin på den rigtige måde og det gøres ikke uden instruktion.

I modsætning til f.eks. i Sverige har der i Danmark altid været et snævert samarbejde mellem dansere og spillemænd. Nogle vil måske mene sådan som det foregår, er samarbejdet for snævert.

Det er altid danserne der bestemmer hvad der skal spilles men det har haft *en* stor fordel nemlig at musikken ikke har mistet sit autentiske præg. Vi ved fra den klassiske musikhistorie hvad der skete da de gamle hofdanse blev stiliserede og indgik i koncertmusikken, dansepræget udviskedes og tempi og karakter ændredes. Det samme er sket i Sverige hvor der ikke er den samme sammenhæng mellem dans og spil som her. Kravet fra danserne om at musikken skulle være til at danse til, har forhindret at musikken har udviklet sig i retning af større virtuositet, hurtigere tempi osv.

Plader

Den danske spillemandskreds har udgivet 3 plader og en fjerde er på vej. Folkedanseplader kan have to formål: enten som noget man skal lytte til og hvor de tekniske, musikalske, og arrangementsmæssige kvaliteter sættes i højsædet eller som danseplader hvor det er vigtigst at numrene spilles så mange gange at man kan nå dansen igennem. Disse to ting er i praksis uforenelige. Hvis man er interesseret i at lytte til musikken vil det være irriterende hvis der kun er få og lange numre på pladen. Hvis man vil danse er det irriterende at man knapt kommer igang

Kvartet fra spillemandskredsen.

før det er forbi. I spillemandskredsen har man forsøgt at dele sol og vind lige. Først lavede man en plade der primært henvendte sig til lytterne, indspillet af fire dygtige musikere og arrangeret af Herluf Vad Thomsen. Den næste man lavede var en danseplade, den tredje en plade med blæsermusik fra perioden som der slet ikke kunne danses til og nu er der en ny plade på vej der forsøger at kombinere brugsfunktionen med lyttefunktionen idet man hvis en dans f.eks. skal spilles 5-6 gange vil skifte mellem 3 forskellige arrangementer undervejs.

Folkemusikhusringen

Den anden retning i dansk folkemusik er den der er organiseret i landsforeningen Folkemusikhusringen. Som navnet siger er det en sammenslutning af folkemusikhuse over hele landet. Foreningens formål er at:

»genoplive den historiske musikalske folkekultur og fremme den aktuelle musikalske folkekultur, hvor spil, dans, visesang og fortælling er en del af hverdagen og den sociale virkelighed og fungerer i forlængelse af traditionen.

Formålet søges fremmet ved at give folkekulturens folk og andre interesserede mulighed for at komme til orde og blive hørt. Foreningen søger at opnå dette ved:

a) Fremskaffelse af folkemusikalske tekster, melodier, udsagn og beretninger, dels ved samarbejde med og indsamling hos sangere, spillemænd og andre meddelere dels ved gennemgang af historiske samlinger.

b) Udbredelse af folkemusikalske tekster, melodier, udsagn og beretninger ved jævnlig udsendelse af materiale-pakker til foreningens medlemmer.

c) Mulighed for at yde støtte til projekter som tjener foreningens formål.

d) Udsendelse af blade til en medlemsbog med oplysninger, der kan udvikle og styrke forbindelsen mellem medlemmerne.

e) At prøve at være igangsættende og koordinerende inden for uddannelsesaktiviteter for Folkemusikhusringens medlemmer.

Til trods for en formålsparagraf der er ret omfattende er der mange forskellige holdninger til indsamling og brug af folkemusik inden for folkemusikhusringens regi.

Men inden vi går ind på det er det måske klogt kort at se hvad der skiller de to retninger.

Gennem samtaler med brugere i begge lejre er det efterhånden blevet klart for mig at det der skiller for det første er at man

beskæftiger sig med to forskellige repertoarer. Danske Folkedansere har lagt sig fast på repertoiret fra 1750-1850 og Folkemusikhusringen på det efter 1850. Dernæst at Danske Folkedansere kun beskæftiger sig med dans og spil mens Folkemusikhusringen også beskæftiger sig med sange og fortællinger. Men lad os gennemgå formålsparagraffen og se hvordan den fyldes ud.

»Genoplive den historiske folkekultur«

vil altså sige den folkekultur der findes efter 1850. Ikke fordi 1850 er et magisk tal men fordi et vigtigt princip er at man skal lære af traditionsbærerne, de der stadig lever og ikke så meget af nodebøger. De spillemænd der lever i dag er alle vokset op i den periode hvor den nye populære musik skyllede ind over landet og hvor turdansene var på retur. De ældste af dem er født i slutningen af forrige århundrede og er altså begyndt at spille omkring århundredskiftet. De har altså været under indflydelse af den skiftende populærmusik og det de kan lære os er måske mere gammeldans end folkedans. (Ved gammeldans forstår jeg de danse der kom til efter 1850 mazurka, hopsa, skottish osv. men f.eks. også foxtrot - folkedanse er de ældre danse.)

At have kontakt med traditionsbærerne er et kardinalpunkt i foreningen og det er også her en af skillelinjerne i foreningen går. For hvordan skal man bruge traditionsbærerne? Der er i hvert fald to holdninger til dette. Den ene går groft sagt ud på at man skal samle så meget materiale som muligt mens de gamle endnu lever, stikke kanylen ind og tappe dem for hvad de har og så arkivere det på bånd og i kartoteker. Det er den holdning man i hvert fald før i tiden kunne finde på Dansk Folkemindesamling og endnu til dels kan finde i Folkemusikhuset i Hoager og andre steder hvor man arbejder videnskabeligt med folkemusikken. Musikken og sangene skal ikke umiddelbart bruges men de samles fordi de skal bevares for eftertiden. Denne holdning resulterer ofte i at meddelerne ikke bliver respekteret som nogle mener de bør. Det er ikke af interesse for dem at man besøger dem men for at få deres sange på bånd. Omvendt sker der så af og til det at enkelte meddelere bliver »udnævnt« til guruer. Ingeborg Munch, Ewald Thomsen, smeden fra Hoager f.eks. og det betyder at folk kommer rejsende fra nær og fjern for at høre og se og inden man ser sig om er menneskers liv forandret på grund af folks rovdrift på dem. Ifølge Ingeborg Munchs dagbog fik hun 1.000 nye gæster om året der alle skulle have kaffe og en småkage. Og naboerne tålte ikke at hun kom så meget frem. Og også økonomisk bliver det en belastning.

Den anden holdning er den der kom til udtryk i starten af

folkemusikhusbevægelsen. Dengang sagde man:

»folk kan selv - opsøg din nabo og opdag hvad han kan - lær af ham og brug det videre med respekt - det er ikke nok at besøge ham og tappe ham for hvad han kan, men disse mennesker har man et stort ansvar overfor - man siger ikke bare farvel og tak når man har fået det man gik efter«.

Det drejer sig altså ikke om at samle men om at lære, og lære for at bruge. Man skal bruge de ting videre der har værdi for en, de sange der siger en noget, som man kan blive klogere af og tingene skal leve videre i en levende tradition og ikke kun findes på bånd i et arkiv. Dette fører videre til det næste punkt i formålsbeskrivelsen:

Den aktuelle musikalske folkekultur

»og fremme den aktuelle musikalske folkekultur, hvor spil, dans, visesang og fortælling er en del af hverdagen og den sociale virkelighed og fungere i forlængelse af traditionen«.

Hvordan gøres så det? Jo de fleste steder hvor man dyrker folkemusik som her beskrevet har man dannet et folkemusiklaug. En studiekreds, en interessegruppe (med eller uden offentlig støtte) hvor man mødes og forsøger at dygtiggøre sig i spil, dans eller sang. Det foregår dels ved egentlig instrumentallundervisning for begyndere eller viderekomne, hvor man lærer at spille på sit instrument og dels ved at man arbejder med at lære at spille på den rigtige måde. Hvad er så den rigtige måde? Det er ikke så let at svare på. Det drejer sig om er at lære at spille til dans og hver dans stiller nogle bestemte krav til den ledsagende musik. Først og fremmest skal tempoet være rigtigt. Men det lader sig ikke gøre at sætte metronomtallet på de forskellige danse for de skal ikke være på samme måde hver gang. Næppe to af de gamle spillemænd spiller det samme nummer på samme måde. Hvad så? - At være en god spillemænd vil sige at man er i stand til at finde det rigtige tempo til dansen og til de dansere der danser den netop nu. Man finder et par i kredsen der danser godt og når man kan se at nu »kører« den for dem så har man fundet det rigtige tempo. Ud over det er der hele spørgsmålet om måden at spille en melodi på, frasering og forsiringen osv. Det har altid været individuelt, hver spillemænd sin måde. Man kan lære af de gamle men det gælder om at finde sin egen stil. Der er som før omtalt et vigtigt princip i Folkemusikhusringens arbejde, nemlig at der er så tæt kontakt med traditionsbærerne som muligt. Hvert folkemusiklaug sin spillemænd og gamle kone der kan synge gamle sange.

Man ikke bare kan lære af de gamle man skal lære af de gamle.

Hvis ikke alle der spiller spillemændsmusik har en gammel spillemænd i hånden og får lært teknikken, den teknik der skal til for at spille til dans bliver tingene forfladiget, øllet bliver tyndere og tyndere.

Udadvendte aktiviteter

Folkemusiklaugenes udadvendte arbejde består i at lave åbne folkemusikhuse. En gang om måneden lukker man op ud ad og ind ad. Folk der ikke normalt er med i arbejdet kan komme og danse og synge eller spille og laugets forskellige grupper mødes og laver i fællesskab et blandet program og så kører det derudad, man får lært det hen ad vejen.

Enkelte steder er man gået et skridt videre end laugene og har lavet egentlige aftenskoler. I Albertslund har man sådan en. I efteråret 1979 undervistes der i følgende:

1. Viggo Gade

Spillemændsmusik og dans omkring spillemænd Viggo Gade. Gruppen vil arbejde med Thy-spillemænd Viggo Gade, hans musik, dansen og hans tradition. Viggo er 70 år, smed og stammer fra Thy men bor nu i Brønshøj... Spillegruppen vil arbejde med rytmer og frasering og for violinernes vedkommende buestrøg, dels ved at lytte til og lære af Viggo selv og dels ved anvendelse af bånd- og nodemateriale.

For danserne vil det være vigtigt at opnå en rytmisk færdighed og vi vil ved at gøre brug af danseøvelser søge at opnå forståelse af dansens grundelementer.

Vi vil også lægge vægt på samspillet mellem dansere og spillemænd.

2. Værkstedgruppen

Arbejdet i gruppen har til formål at levendegøre traditionen ved hjælp af en person der har levet med og bearbejdet indtryk og påvirkninger i sit liv gennem fortælling og sang. Vi vælger en sådan person, snakker med vedkommende, prøver at finde frem til hvilke sange, fortællinger og billeder (amatørfotos) hun eller han har levet med. Derefter lærer vi at synge, spille, danse, male, fortælle disse ting med henblik på en fremførelse i forbindelse med et åbent folkemusikhus.

3. »6 x 6« folkemusikhusets spillebog

Stykkerne fra spillebogen »6 x 6« bruges efterhånden overalt hvor folk kommer sammen omkring folkemusikken og de spilles og danses på mange forskellige måder.

Men hvem er de folk der har leveret musikken til spillebogen og hvordan spiller de selv deres stykker? Gruppen skal forsøgsvis ved hjælp af båndmateriale prøve at gå i dybden med musikken, især som smeden fra Hoager, Børge Christensen og hans kone Elly spiller den.

4. Ballader

Balladegruppen består af tre hold der beskæftiger sig med sang, dans og spil.

Sanggruppen lærer balladen og snakker om indholdet og sproget i den. Dansegruppen afprøver dansen på forskel-

lige måder og prøver at lægge dramatik i dansen. Spillegruppen lærer at spille melodien og eksperimenterer med at lave musik til ballader i det hele taget samt prøver at finde en sammenhæng med spillemandsmusikken.

Fællestime

Hver aften indgår en fællestime for emnegrupperne. Her skal de enkelte grupper på skift præsentere eller afprøve deres arbejde for eller sammen med de øvrige deltagere.

Albertslund Folkemusikhus aftenskoles program viser meget

TELLINGS HOPSA

Efter Jens Christian Christensen/Thorkild Knudsen

FS 77/22

fra »Folkemusikhus 6« (se s. 31).

godt de elementer der indgår i arbejdet med folkekulturen. Det er jo nemlig ikke kun den musikalske side af sagen der har interesse men lige så meget levevilkår, musikkens funktion, spillemandens placering i samfundet, fortællinger, sagn osv. Alt sammen noget der er med til at belyse almuens situation i tidligere tider.

Ud over Albertslund er der adskillige steder i landet hvor arbejdet med folkekulturen er organiseret ud over laugsarbejde. Mest kendt er nok folkemusikhuset i Hoager, der ledes af Thorkild og Annelise Knudsen. Folkemusikhuset blev startet i 1971 og er både en del af Dansk Folkemindesamling og en selvejende institution. Man forsøger at etablere et samarbejde mellem folk og forskere. Adskillige højskoler har taget folke-musik og folkekultur på deres program, bl.a. Skælskør Folke-højskole der også arrangerer sommerkurser i spillemandsmu-sik og dans.

Udgivelser

Ligesom »Danske Folkedansere« udgiver folkemusikhuset i Hoager bøger med de ting der indsamles. Det er både sange, spillemandsmusik og fortællinger. Men man giver sig ikke af med at arrangere det for en bestemt besætning. I nogle tilfælde er der en anden stemme og i alle tilfælde er der becifringer. Man tager det ikke så tungt om der spilles på de rigtige instrumenter, harmonika, guitar, fløjte, klarinet, basun, trompet og sav er alle tilladt men der er dog en overvægt af violiner når man mødes til stævner. De mange instrumenter i folkemusikken er ikke et fænomen der er opstået i de sidste 10 år men repertoiret fra tiden efter 1850 har musikalsk og hvad instrumentering angår været præget af at underholdningsmusikken pressede sig på og blev en større og større del af repertoiret. De musikere der spillede spillemandsmusik blev også nødt til at spille anden dansemusik, den anden dansemusik krævede andre instrumen-ter der så også spillede med når man spillede det gamle reper-toire. Musikken i udgivelserne er ikke arrangeret og de fleste er noteret i de samme tonearter, G-dur og D-dur. Det skyldes at netop disse tonearter er gode at spille i for violiner. Man oplever dog også at de samme numre spilles i andre tonearter. Som eksempel kan nævnes »Telling hopsa« der i Hoagers udgave er noteret i G-dur hvor den oprindeligt, ifølge Ewald Thomsen, er blevet skrevet i A-dur. Søren Telling, der har skrevet den, var militærmusiker i Randers. Han spillede A-trompet der dengang var almindelig i militærorkestre. Ho-agers udgave er imidlertid ikke optegnet efter Ewald Thomsen men efter Jens Christian Christensen der spillede den i G-dur.

Det har formentlig været sådan at de spillemænd der ikke var så skrappe teknikere har spillet alt i G-dur eller D-dur, hvis de vel at mærke ikke spillede sammen med blæsere. De dygtige spillemænd der også har spillet med orkester, har spillet i blæser-tonearter også når de spillede alene.

Det er karakteristisk at en stor del af repertoiret efter 1850 har været komponeret i Danmark, af spillemændene selv. Navnene på stykkerne, Telling hopsa, Smedens fynbo (smeden er Børge Christensen fra Hoager) Knud Laursens vals, Hilberts skottish, fortæller hvem der har komponeret dem eller hvem man kender stykket fra. De trykte noder der kom på markedet i anden halvdel af århundredet indeholdt meget tysk musik (f.eks. Pöckel, Gungel) og endvidere musik af H.C.Lumbye og C.C.Møller. Det fortælles iøvrigt af spillemænd der har oplevet denne tid, at de oftest kun brugte et enkelt eller to numre fra hvert hefte resten blev lagt væk.

Hoager har til dato udgivet 8 hefter med en blanding af spille-stykker, sange og beretninger, der alle kan rekvireres ved henvendelse til

Folkemusikhuset

Hoager

7500 Holstebro

Man kan komme i kontakt med Danske Folkedansere ved henvendelse til

Mia Sadolin Jørgensen

Sorøvej 156

4173 Fjenneslev

og med spillemandskredsen ved henvendelse til

Ole Hagedorn-Olsen

Birkevej 33

3320 Skævinge

Denne artikel er blevet til ved besøg i folkemusikhuse og ved samtaler med spillemænd og dansere bl.a. i Brændekilde på Fyn, i Skælskør, i Albertslund og hos Ewald Thomsen og ved samtaler med Bent Nielsen og Ole Hagedorn-Olsen fra spille-mandskredsen.

Det haver saa nyligen regnet,
Og de Træer de dryppe endnu,
Hvasse Vind, Tjørnen stind har dig saaret
De har revet din Kaabe itu.

»Men trods Regn og trods Blæst,
Og trods Storm af Nordvest,
Stander jeg dig dog alletider Næst.«

Jeg kan see paa de Øjne saa klare,
At du haver for nyligen grædt;
Regn paa Kind, Sorg i Sind, hvasse Tjørne
I dit Hjerte saa lyst og saa let!

»Hver min Taare paa Kind,
Som hver Fryd i mit Sind,
Haver du jo alene udi Vold.«

For din Fod ved hvert Fjed vil jeg sprede
Hver en Blomst, hvert et duftende Blad;
Hver en Fugl fra sit Skjul vil jeg kalde,
De skal kvæde og kviddre dig glad.

»Lad dem blomstre i Ly,
Lad dem svæve ved Sky!
De kan ej faae min Angest til at fly.«

Nu imorgen, naar Solen staaer højest,
For din Moder jeg stedes med Bøn,
Mæler blidt, spørger frit: kjære Moder,
Maa jeg være din trofaste Søn?

»See, det lysner i Sky,
Hør, det ringer fra By!
Du er min, som for evig jeg er din.«

Det haver saa nyligen regnet,
det har stormet og pisket i vor Lund.
Frø af Ugræs er føget over Hegnet -
Aag paa Nakke og Laas for vor Mund.
Aarets Løb har sin Lov,
der blev lyst i vor Skov -
ak, hvor kort, indtil alt er Stormens Rov!

Det har regnet - men Regnen gav Grøde,
det har stormet - men Stormen gjorde stærk.
Som de trode, at Skoven alt var øde,
saa de Vaarkraftens spirende Værk.

For de gamle, som faldt,
er der ny overalt,
de vil møde, hver Gang der bliver kaldt.

Og de trode, at Hjerterbaand kan briste,
og de trode, at glemmes kan vor Ret!
De skal vide, de aldrig ser de sidste,
de skal vide, at ingen bliver træt.

Ti som Aarene randt,
saas det: Baandene bandt,
Kræfter fødtes for Kræfterne, som svandt.

De kan spærre med Farver og med Pæle,
de kan lokke med Løfter og med Løn, -
fælles Sprog giver vore Tanker Mæle,
fælles Vilje gør Kampdagen skøn.

Nye Stridsmænd skal der,
nye Stridsmænd skal her
Slutte Kreds om den Fane, vi har kær.

Ja - det haver saa nyligen regnet,
og de Træer de dryppe endnu;
mangen Eg er for Uvejret segnet,
men endda er vi frejdige i Hu,
viger ej ud af Spor,
for vi kender det Ord:
det har slet ingen Hast for den, som tror.

Johan Ottosen, 1890

Folkevisen ved Svend Grundtvig